

Túl az impaktfaktoron

Gondolatok Stefanie Haustein könyve nyomán*

Schubert András

MTA Könyvtár és Információs Központ, Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály, Budapest

Stefanie Haustein kiváló könyve a tudományos folyóiratok többdimenziós értékeléséről segít megtalálni az impaktfaktor helyét a folyóiratok értékelésére szolgáló mutatószámok összetett rendszerében. Az értékelési dimenziók és a felhasználói csoportok körülhatárolásával a könyv szerzője egy olyan keretrendszert teremt, amely a laikus olvasó és a tapasztalt szakember számára is újszerű és jól használható iránymutatásul szolgál. *Orv. Hetil.*, 2015, 156(38), 1551–1552.

Kulcsszavak: tudománymetria, folyóiratok, impaktfaktor

Beyond the impact factor

Thoughts about the book of Stefanie Haustein

The excellent book on multidimensional journal evaluation by Stefanie Haustein helps to find the place of the impact factor in the complex system of journal evaluation indicators. By delimiting the dimensions of evaluation and the user groups, the author of the book creates a framework that serves as a novel and useful guidance both for the lay reader and the expert.

Keywords: scientometrics, journals, impact factor

Schubert, A. [Beyond the impact factor. Thoughts about the book of Stefanie Haustein]. *Orv. Hetil.*, 2015, 156(38), 1551–1552.

(Beérkezett: 2015. május 20.; elfogadva: 2015. május 21.)

E rovat egy korábbi cikkében [Schubert, A.: Az impaktfaktor és akiknek nem kell. *Orv. Hetil.*, 2015, 156(26), 1065–1069.] megkísértem – legalábbis részben – tisztázni azokat a félreértéseket, amelyek egyesekben azt a látszatot kelthették, hogy az impaktfaktor egy eleve hibás konstrukció vagy legalábbis a kutatásértékelésben semmi keresnivalója nincs. Megállapíthattuk, hogy még az impaktfaktor legvehemensőbb ellenzőinek is legtöbbször nem az impaktfaktor elvi koncepciója, hanem egy konkrét termék (a Thomson–Reuters Journal Citation Reports adatbázisában megvásárolható mutatószám), illetve annak helytelen használata ellen vannak kifogásaik.

Akárhogyan csűrjük-csavarjuk is azonban, az impaktfaktor vagy annak bármilyen módosított, javított változata végül is a folyóirat idézettségét jellemző mutatószám. Ennek következtében a folyóiratról, a benne megjelent cikkekről, a cikkek szerzőiről stb. csakis ennek az egy jellemzőnek az alapján képes bármiféle információt nyújtani. Ez pedig nyilvánvalóan, ha mégoly fontosnak tekintjük is, csak egyetlen eleme, dimenziója a folyóiratok értékelési szempontjainak.

Akik ennél lényegesen szélesebb áttekintésre vágyanak, azok számára ajánlhatom *Stefanie Haustein* könyvét [2].

*Ez az írás a *Scientometrics* című folyóiratban megjelent könyvismertetés [1] egyik részének kibővített változata.

Számos oka lehet annak, hogy valaki egy könyvet írjon. Az egyik lehetséges motiváció a frusztráció, amit akkor érez az ember, ha hiába keres egy összefoglaló könyvet egy olyan témában, amelyben úgy érzi, hogy kellene lennie egynek. Semmi okom sincs azt gondolni, hogy e könyv szerzőjének ez volt a fő motivációja (vagy egyáltalán felmerült ez benne), de az biztos, hogy a következő (vagyis a következő 4–5 évben felnövő) akadémiai generációnak megspórolta ezt a munkát.

A könyv alapos és egyben olvasmányos áttekintését adja a folyóirat-értékelés múltjának, jelenének és feltételezhető jövőjének. A könyv módszere az, amit a HR-szakirodalom 360 fokos értékelésnek nevez: többdimenziós értékelés minden lehetséges nézőpontból. A szerző öt fő dimenziót különít el:

- a folyóirat outputja,
- a folyóirat tartalma,
- a folyóirat befogadása és használata,
- a folyóirat idézettsége és
- a folyóirat menedzsmentje.

Ez az öt dimenzió alkotja a könyv alapteretét. A bevezető 1. fejezet után a 2–6. fejezetek címként viselik e dimenziók nevét.

A cikk bevezetésében mondottakkal összhangban az idézettség az öt dimenzió egyikeként szerepel. Érdeemes elgondolkodni azon, hogy valójában az idézettséget akár tekinthetnénk a „befogadás és használat” dimenzió egyik elemének is. Azzal, hogy a szerző külön dimenzióként kezeli, nem feltétlenül az idézettség kiemelt fontosságát kívánja hangsúlyozni, hanem inkább arra teremt alkalmat, hogy az azt övező kiemelt figyelemre kellő súllyal és terjedelemben tudjon reagálni.

A záró 7. fejezetben – mintegy aláhúzva a 360 fokos értékeléssel való analógiát – a szerző négy különböző nézőpontot képviselő felhasználói csoportot is megkülönböztet:

- az olvasó nézőpontját,
- a könyvtáros nézőpontját, valamint
- a szerkesztő és a kiadó nézőpontját.

Az egész könyv szellemében ezek a nézőpontok is többdimenziósak, és a szerző gondosan feltárja az egyes dimenziók szerepét az egyes nézőpontokban. Nyilvánvalóan mindegyik nézőpontnak vannak domináns dimenziói: a szerzőké a tartalom és az idézettség, a könyvtárosoké a befogadás és a használat, a szerkesztőké és a kiadóké az output és a menedzsment. Mint gyakorló szerkesztő, ehhez hozzátenném, hogy a szerkesztő és a kiadó nézőpontja nem mindig esik egybe, és a szerkesztő

fő fejfájása általában az, hogy hogyan tegye boldoggá a többi felhasználói csoportot; ehhez általában a fraktál vagy képzetes dimenziók sem bizonyulnak elegendőnek.

A könyv a lehető legszélesebb szakirodalmi alapokat dolgozza fel. Egyetlen olyan releváns irodalmi tételt nem találtam, ami ne lett volna megfelelően feldolgozva az irodalomjegyzékben. A szakirodalom feldolgozása példamutatón világos és objektív. A szerző sohasem próbálja szubjektív ítéleteit vagy előítéleteit előtérbe helyezni. Saját kutatási eredményeit (amelyek a „social tagging” értékelési felhasználására vonatkoznak) szervesen építi be a könyv gondolatmenetébe. Ez a nagyfokú objektivitás az olvasót néha kissé tanácstalanul hagyja, de ezzel természetesen rákényszeríti az önálló véleményalkotásra. A könyv e sajátossága folytán – megfelelő oktatói segítség mellett – kitűnően alkalmas tankönyvnek is. Egy 45 fizikai folyóirattal álló minta visszatérő példaként való használata is rendkívül hasznos oktatási segítség.

Az orvosi szakterületek iránt érdeklődők csak remélhetik, hogy akad majd valaki, aki a könyvben leírt módszereket végigpróbálja egy orvosi folyóiratokból álló mintán is. Nagyszerű téma lenne ez egy könyvtár- és információtudományi szakdolgozat vagy akár PhD-értekezés számára is.

Ákár tankönyvként, akár kézikönyvként, akár csak a tájékozódást segítő olvasmányként tekintjük a könyvet, kiváló alkotás, amely méltán tart igény a tudományos folyóiratok szerzőinek, olvasóinak, szerkesztőinek, kiadóinak, valamint a könyvtárosoknak a figyelmére.

Anyagi támogatás: A szerző köszöni az FP7-SSH-2013-2 #613202 (IMPACT-EV) projekt támogatását.

A cikk végleges változatát a szerző elolvasta és jóváhagyta.

Érdekeltségek: A szerzőnek nincsenek érdekeltségei.

Irodalom

- [1] Schubert, A.: How to rank if you must: two useful guiding books. *Scientometrics*, 2014, 98, 763–765.
- [2] Haustein, S.: Multidimensional journal evaluation. *Analyzing scientific periodicals beyond the impact factor*. Knowledge & Information Series, De Gruyter/Saur, Berlin, 2012.

(Schubert András,
e-mail: schuba@iif.hu)